

Perspectiefnota Tubbergen 2024

Quick scan

©

Johan A.M. de Kruijf

In opdracht van:

Rekenkamer Noordoost Twente

Inleiding

Inleiding

Algemeen

Financieel beeld

Begroting

Weerstandvermogen

Inhoudelijk

Bedrijfsvoering

Raadsvoorstel

Redactie

Bijlage

Op verzoek van de Rekenkamer Noordoost Twente is een commentaar (quick scan) bij de collegevoorstellen over de Perspectiefnota 2025 gemaakt.

De bedoeling van een quick scan is om u te helpen bij de besluitvorming. Dat gebeurt door soms technische en soms inhoudelijke punten te benoemen die opvallen. Politieke oordelen zijn voor u als raad. Het is wel denkbaar dat er op basis van politieke ontwikkelingen constatering worden gedaan.

Bij rekenkamerrapporten is in de regel sprake van wederhoor en bestuurlijke reacties. Het tijdpad van een quick scan laat dat niet toe. Er kunnen daarom interpretatiefouten ontstaan. Het college heeft uiteraard alle ruimte om zelf een reactie te schrijven. U als raad kunt naar aanleiding van dit document vragen stellen. U kunt ook om een collegereactie vragen op het document als geheel.

Aan de linkerkant van deze tekst staat een inhoudsopgave. U kunt daar op klikken en dan komt u bij het gewenste onderwerp terecht.

Algemeen (1)

Inleiding

Algemeen

Financieel beeld

Begroting

Weerstandvermogen

Inhoudelijk

Bedrijfsvoering

Raadsvoorstel

Redactie

Bijlage

- De Perspectiefnota valt in twee delen uiteen die nogal verschillend overkomen.
 - Het eerste deel (p. 1-24) bevat de begrotingswijzigingen en de ontwikkelingen voor de jaren vanaf 2025
 - Centrale opmerking hierbij is dat het moeilijk is de hoofdlijn te vinden. Die staat pas op pagina 19 onder geactualiseerd meerjarig saldo.
 - Het tweede deel (p. 25 en verder) is een beschrijving van de programma's.
 - Centrale opmerking hier is dat de tekst heel beschrijvend is. Er is geen waardeoordeel van het college over de voortgang van projecten of activiteiten. De gemeente Losser doet dat met een tabel met kleurcodes veel duidelijker, zij het dat daar nog financiële gegevens aan toegevoegd zouden kunnen worden.
 - Er is relatief veel leeshulp in de tekst, dat is positief te waarderen.
- Het college maakt onderscheid in wijzingen die onvermijdelijk (specifieke mutaties, p. 15) zijn en wijzigingen op grond van bestaand beleid (p. 6). Dat geeft een zeker beeld van mogelijkheden die u heeft om te kiezen.
 - Belangrijk is de opmerking waarin wordt gewezen op het proces van zoekrichtingen voor bezuinigingen. Daar bent u u als raad bij betrokken (p. 4). Dit komt aan het slot van deel 1 van de Perspectiefnota terug.
 - De herziene meerjarenbegroting kent een tekort van € 800.000. Daarnaast wil het college samen met u oplossingen zoeken om voor € 400.000 geld voor nieuw beleid te vinden door bestaand beleid te schrappen.

Algemeen (2)

Inleiding

Algemeen

Financieel beeld

Begroting

Weerstandvermogen

Inhoudelijk

Bedrijfsvoering

Raadsvoorstel

Redactie

Bijlage

- Zoals bij vrijwel elke gemeente ziet u in de voorstellen alleen het effect op het begrotingssaldo, niet hoe de begroting nu echt wijzigt.
- Het college heeft de meicirculaire 2024 van het Rijk (de wijzigingen in het geld van het Gemeentefonds) niet meegenomen. Wel is er een inschatting van de effecten die dat zou kunnen hebben (Deal Rijk, p. 17). De keuzes van het Rijk zijn onvoorspelbaar. Een goede afspraak over wanneer welke wijziging wordt verwerkt kan daarbij voor rust in het eigen begrotingsproces zorgen.
- Het college benoemt personeelstekorten wel (p. 52), maar laat niet zien waar dat tot knelpunten in de uitvoering van beleid kan leiden.

Financieel beeld (1)

Inleiding

Algemeen

Financieel beeld

Begroting

Weerstandvermogen

Inhoudelijk

Bedrijfsvoering

Raadsvoorstel

Redactie

Bijlage

- De inleiding van de perspectiefnota zou een meer samenvattend beeld van de stand van zaken kunnen geven: Zo gaat u van algemeen naar meer gedetailleerd. De tabel hieronder is een feitelijke weergave van de gecombineerde tabellen op pagina 6 onder 1) en 19 van de begroting. Overweeg daar mee te beginnen en dan de verschillende genummerde posten toe te lichten.

	2024	2025	2026	2027	2028
Meerjarig saldo begroting 2024	1.146	2.194	- 330	- 337	- 735
Storting algemene reserve	- 1.146	0	0	0	0
1. Herzien meerjarig saldo 2024	0	2.194	- 330	- 337	- 735
2. Saldo wijzigingen bestaand beleid	- 352	-1.083	-1.093	- 685	- 648
3. Saldo wijzigingen onontkoombaar	- 261	- 92	- 92	- 92	- 77
4. Deal Rijk	0	- 650	650	650	650
Nieuw saldo na Perspectiefnota	- 613	369	- 865	- 464	- 810

Financieel beeld (2)

Inleiding

Algemeen

Financieel beeld

Begroting

Weerstandvermogen

Inhoudelijk

Bedrijfsvoering

Raadsvoorstel

Redactie

Bijlage

- De toelichtingen op de verschillende wijzigingen is in het algemeen duidelijk. Overweeg wel om het onderwerp gemeentefonds op een plaats te behandelen in plaats van gespreid in de tekst. Nu staan de effecten van de circulaire op pagina 8 en 11 met daar tussen allerlei details uit die circulaire.
- De samenhang tussen de tabellen is soms wel een zoekplaatje. Door slim met nummering te werken kan dat worden verbeterd.
- Voor de leesbaarheid is het beter om ‘min-tekens’, anders dan bij een saldo, te vermijden.
 - Als voorbeeld: de tabel Samenvatting (p. 10) bevat een extra uitkering uit het gemeentefonds (eerste regel), ofwel extra baten en twee posten met tegenvallers in de lasten. Met andere woorden: in de tabel staat zowel een verhoging van de baten genoemd als een verhoging van de lasten. Dat veronderstelt nogal wat kennis van de boekhouding om dat te doorzien.

Opmerkingen bij de begroting

Inleiding

Algemeen

Financieel beeld

Begroting

Weerstandvermogen

Inhoudelijk

Bedrijfsvoering

Raadsvoorstel

Redactie

Bijlage

- Deze quick scan is bedoeld om u op weg te helpen bij de besluitvorming over de Perspectiefnota. Bij het opstellen van de tekst was het nodig om de begroting 2024 te raadplegen. Dat leverde enige problemen op. Vandaar verbetervoorstellen voor de opzet voor de volgende begroting.
 - Het onderscheid ‘Basisbegroting’ en ‘Ambitiebegroting’ is een mooie keuze.
 - Zorg er voor dat het totale overzicht van baten en lasten (p. 148 van de begroting) de inzet van de reserves afzonderlijk laat zien. Nu moet de staat van reserves en voorzieningen worden geraadpleegd.
 - Wat ook kan is onderaan het overzicht van baten en lasten per programma een totaalstelling volgens dezelfde opzet te maken (p. 152).
 - Het lijkt technisch, maar het overzicht taakvelden (p. 161) is een goed houvast om op inhoud naar baten en lasten te zoeken. Dit overzicht maakt ook vergelijkingen in de tijd mogelijk mochten programma's op enig moment wijzigen. Nu staan er alleen maar de saldi van baten en lasten. Dat geeft geen inzicht over het belang van sommige posten.
 - Haal het overzicht reserves en voorzieningen uit elkaar. Voorzieningen zitten in de lasten verwerkt, terwijl reserves om aparte besluitvorming vragen.
 - Het college spreekt in de tekst van de Perspectiefnota over het meer kostendekkend maken van leges en heffingen (p. 22). In de paragraaf lokale heffingen is geen informatie opgenomen over de leges en heffingen. Dat betekent dat u ook geen gevoel kunt hebben van de extra opbrengst die een dergelijke keuze van het college zou opleveren. De gemeenten Oldenzaal, Almelo en Enschede hebben in de paragraaf lokale heffingen wel inzicht verschaft in de leges en andere heffingen.

Weerstandsvermogen

Inleiding

Algemeen

Financieel beeld

Begroting

Weerstandsvermogen

Inhoudelijk

Bedrijfsvoering

Raadsvoorstel

Redactie

Bijlage

- Tubbergen maakt onderscheid tussen een Algemene Reserve en een Reserve Incidenteel Beschikbare Algemene Middelen (RIBAM, p. 23). Dat onderscheid is interessant en komt niet vaak voor. Ga zo nodig na wat hierover in de nota reserves en voorzieningen is geregeld.
- De Algemene Reserve is gekoppeld aan het weerstandsvermogen. Uit de tekst blijkt dat u als norm stelt dat de ratio voor het weerstandsvermogen 1,5 moet zijn. Dat is een politieke keuze waar over valt te debatteren.
 - Enkel aandacht voor de ratio weerstandsvermogen is op zichzelf ook een risico. Het zou al veel uitmaken als u het college zou vragen inzicht te geven in het effect op het weerstandsvermogen van een verlaging van de Algemene uitkering met bijvoorbeeld € 1 mln. incidenteel of structureel. Zie als voorbeeld de manier waarop Enschede dit in de paragraaf weerstandsvermogen opneemt.
 - Meer algemeen geldt dat een deel van de risico's door de focus op het weerstandsvermogen onderbelicht blijft. Denk aan zaken als gebrek aan capaciteit, veranderingen in bevolkingssamenstelling enzovoorts. U kunt het college vragen om daar in de toekomst meer aandacht aan te besteden.

Inhoudelijk (1)

Inleiding

Algemeen

Financieel beeld

Begroting

Weerstandsvermogen

Inhoudelijk

Bedrijfsvoering

Raadsvoorstel

Redactie

Bijlage

- **Startersleningen** (p. 11). Hier staat, net zoals in de begroting, een verwijzing naar de omslagrente van 3% (p. 71 begroting). In de meerjaren balans (p. 160 begroting) staat nog veel kasgeld genoemd. Verder zijn er al langlopende leningen. Daarom lijkt rekenen met de huidige marktrente wat veel. Vraag het college daar nog eens goed naar te kijken.
- Toelichting **sociaal domein**, p. 13. Wat er staat is in het algemeen helder, maar probeer de toelichting zo veel mogelijk te koppelen aan de definities en begrippen van de wettelijke taakvelden. Dat geeft voor de toekomst vergelijkingsmateriaal.
- Bij **participatie** (p. 13) is niet duidelijk welk deel van de meerkosten wordt veroorzaakt door prijsontwikkelingen (hogere bijstand) en welk deel omdat er meer mensen gebruik van maken. Het laatste is voor de gemeente een groter risico gezien de wijze waarop middelen voor participatie worden toebedeeld door het Rijk.
- Vervanging en onderhoud **kunstwerken en stroomkasten** (p. 16). De begrotingswijzigingen die hier staan lijken eerder op kapitaallasten te wijzen dan op lopende uitgaven.
 - Hoe realistisch is het om in 2025 al kapitaallasten (afschrijvingen) op te nemen als er nog maar een half jaar is om de investeringen voor te bereiden en uit te voeren?
 - Bij het onderwerp stroomkasten komt hier de vraag bij of in de raming de kosten van 6 of van alle 11 de stroomkasten zijn opgenomen. Als de 6 gekeurde kasten allemaal afgekeurd zijn, dan is het risico groot dat dit voor de andere kasten ook geldt.
- De tekst over **lokale lasten** (p. 18) leidt af. Belastingen worden eind december vastgesteld en tussentijds kan daar niet veel aan wijzigen. Wat er staat past beter in de paragrafen bij de begroting en jaarrekening.

Inhoudelijk (2)

Inleiding

Algemeen

Financieel beeld

Begroting

Weerstandvermogen

Inhoudelijk

Bedrijfsvoering

Raadsvoorstel

Redactie

Bijlage

- **Noaberkracht** (p. 21). Het college geeft aan dat de ambtelijke organisatie moet krimpen. Tegelijkertijd moet er volgens het college eerst geld worden uitgegeven voordat besparingen mogelijk zijn.
 - Let op dat extra technologie ook hoger betaald personeel vereist.
 - De kosten van technologie zelf nemen ook steeds meer toe. Het college verwijst wel naar nieuwe eisen op dit punt (p. 49). Concrete bedragen van meerkosten zijn niet genoemd.
 - Kosten besparen op de organisatie bij dezelfde taken lukt maar zelden.
- Op pagina 54 staat een passage over het **water- en rioolprogramma**. Het voorstel is om een nieuw meerjarenplan voor 4 jaar te maken.
 - Het Rijk heeft bij Rijkswaterstaat en Defensie inmiddels investeringsprogramma's voor 10 tot 15 jaar gemaakt. Enschede doet dat voor het onderhoud aan vastgoed. De provincie Overijssel doet dat voor een meerjarenprogramma Infrastructuur, Energie en Klimaat (p. 21 pdf, begroting 2024).
 - Voor water en riool past een lange termijn visie ook, zeker in een gebied waar een groot risico op verdroging is. Het blijft een plan naar de huidige inzichten. Streef ernaar om verder vooruit te kijken dan een collegeperiode, juist ook omdat het over ingewikkelde vraagstukken gaat waar veel geld mee in omgaat.
 - Vergelijking met de andere Noordoost Twente gemeenten laat zien dat Tubbergen in 2024 ongeveer € 0,5 mln. minder aan riool uitgeeft dan Oldenzaal en ruim € 1 mln. minder dan Dinkelland en Losser. Ook per inwoner geeft Tubbergen voor een meerkernen gemeente duidelijk minder uit dan de burens.

Inhoudelijk (3)

Inleiding

Algemeen

Financieel beeld

Begroting

Weerstandvermogen

Inhoudelijk

Bedrijfsvoering

Raadsvoorstel

Redactie

Bijlage

- Toekomstbestendige **agrarische sector** (p. 33). Leegstaande bedrijfspanden in het buitengebied zijn aantrekkelijk voor criminelen. Probeer dat onderwerp bij het beleid over de agrarische sector mee te nemen.
- **Basisscholen** (p. 56). Behoud van een basisschool in een kern is een belangrijk punt. Het college noemt dat ook zo. Het schoolbestuur van TOF-onderwijs is hier eerst verantwoordelijk voor. De regels van het ministerie van Onderwijs kennen ondergrenzen voor leerlingen aantallen. Vraag het college alert te zijn op het aantal kinderen dat geboren wordt in de verschillende kernen en met het schoolbestuur tijdig in gesprek te gaan over risico's op voortbestaan van scholen.

Bedrijfsvoering en vergelijking (1)

Inleiding

Algemeen

Financieel beeld

Begroting

Weerstandvermogen

Inhoudelijk

Bedrijfsvoering

Raadsvoorstel

Redactie

Bijlage

De rekenkamer heeft verzocht aandacht te besteden aan vergelijking met andere gemeenten

- De Perspectiefnota zelf biedt hiervoor geen direct handvat anders dan de eerder benoemde tekst over lastendruk.
- In de begroting Tubbergen 2024 zijn kengetallen opgenomen. Om ze te vinden is het gebruiken van een zoekfunctie nodig. Bovendien is niet helder welke kengetallen verplicht zijn en welke eigen keuzes zijn.
- De vijf verplichte kengetallen over bedrijfsvoering zijn aanwezig (zie tabel hieronder, p. 72 begroting en 50 jaarrekening 2022). De commissie BBV heeft een [aanbeveling](#) gedaan over vier andere kengetallen: verzuim, verhouding vast flexibel personeel, opleidingsuitgaven en privacyschendingen die in de paragraaf bedrijfsvoering zouden kunnen zijn opgenomen. Dat is in Tubbergen niet het geval. Ook in de begroting van Noaberkracht zijn deze aanbevolen kengetallen niet terug te vinden.

	2020 Rekening	2021 Rekening	2022 Rekening	2023	2024
Formatie (Fte per 1.000 inwoners)	6,70	6,98	7,61	8,41	9,83
Bezetting (Fte per 1.000 inwoners)	7,75	8,37	8,99	7,76	9,16
Apparaatskosten per inwoner	€ 653	€ 695	€ 736	€ 708	€ 748
Externe inhuur als percentage loonsom	10,7%	12,0%	11,4%	2,36%	4,38%
Overhead (percentage totale kosten)	9,6%	10,8%	10,4%	9,8%	11,3%

Bedrijfsvoering en vergelijking (2)

Inleiding

Algemeen

Financieel beeld

Begroting

Weerstandvermogen

Inhoudelijk

Bedrijfsvoering

Raadsvoorstel

Redactie

Bijlage

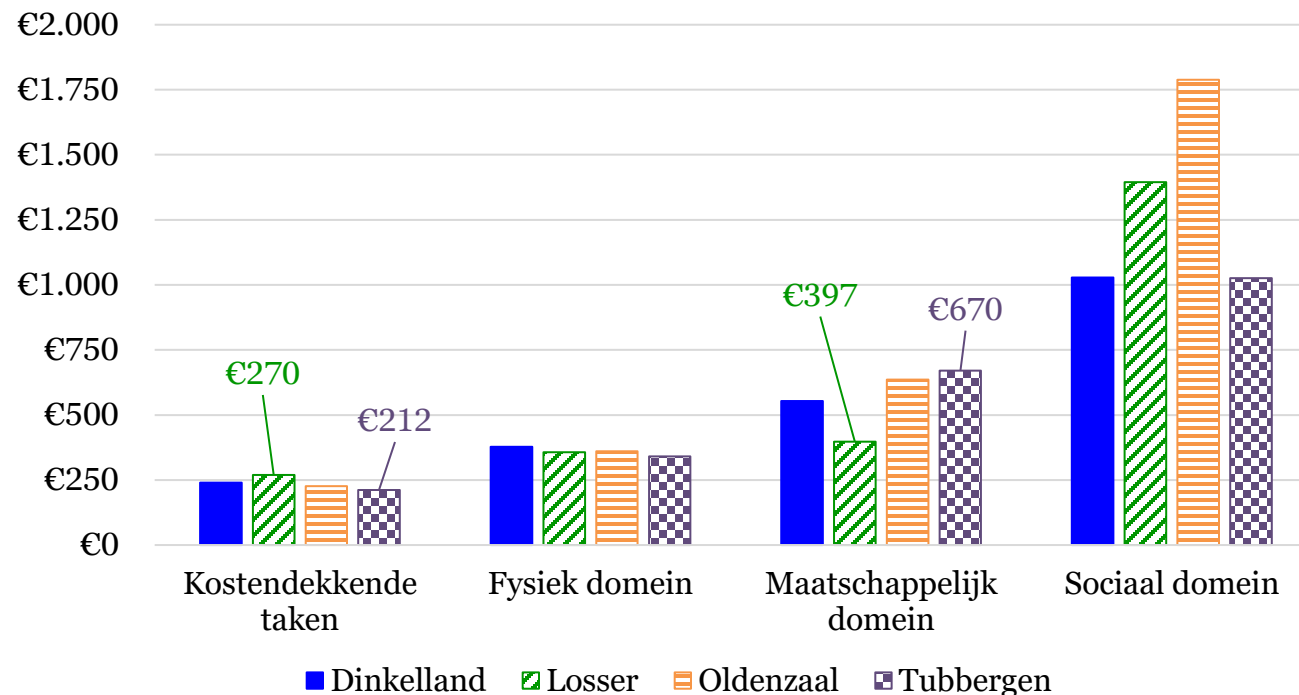
- Enkele opmerkingen bij de kengetallen:
 - Apparaatskosten zijn de kosten van de hele ambtelijke organisatie. Loon- en prijsontwikkeling spelen hierbij een rol.
 - Externe inhuur. Uit de begroting 2024 blijkt dat Tubbergen mogelijk een te brede definitie voor externe inhuur gebruikt. Volgens de [uitleg](#) van de VNG gaat het om inhuur uit organisaties met een winstdoelstelling. Daar vallen sociale werkvoorziening ondernemingen in de regel niet onder. Cijfers tot 2023 zijn daardoor mogelijk vertekend.
 - De totale kosten externe inhuur zijn niet terug te vinden bij de kengetallen
 - Overhead gaat over de kosten van de ondersteunende diensten. Volgens de [uitleg](#) van de VNG gaat dit om kosten als percentage van de lasten exclusief reserves.
 - De tekst bij de kengetallen in Tubbergen suggereert eerder alle lasten.
 - Kosten overhead zijn terug te vinden als Taakveld 0.4. In Tubbergen is dat alleen het saldo van baten en lasten, zodat u geen beeld heeft van totale lasten. Dat is ingewikkeld, omdat de totale lasten van de gemeente in de afgelopen jaren nogal verschillen door eenmalige ontwikkelingen (Covid, Oekraïne). Zicht op de echte lasten van overhead plaatst het kengetal dan beter in perspectief.

Bedrijfsvoering en vergelijking (3)

- Inleiding
- Algemeen
- Financieel beeld
- Begroting
- Weerstandsvermogen
- Inhoudelijk
- Bedrijfsvoering
- Raadsvoorstel
- Redactie
- Bijlage

- Op basis van de begrotingen 2024 van de vier Noordoost Twente gemeenten (databank www.findo.nl) is een vergelijking gemaakt van de lasten per inwoner op hoofdgroepen activiteiten. Opvallende onderwerpen zijn benoemd, voor verklaringen is verdere analyse nodig.
- Toelichting:
 - Kostendekkende taken: burgerzaken, afval, riool (& waterbeheer), begraafplaatsen
 - Fysiek domein: Verkeer & Vervoer, Wonen en Ruimte zonder grondexploitatie, Economie en Milieu
 - Maatschappelijk domein: Veiligheid, Onderwijs, Sport & Cultuur
 - Sociaal domein: Bijstand, Wmo, Jeugd & Volksgezondheid.

Begroting 2024 in € per inwoner

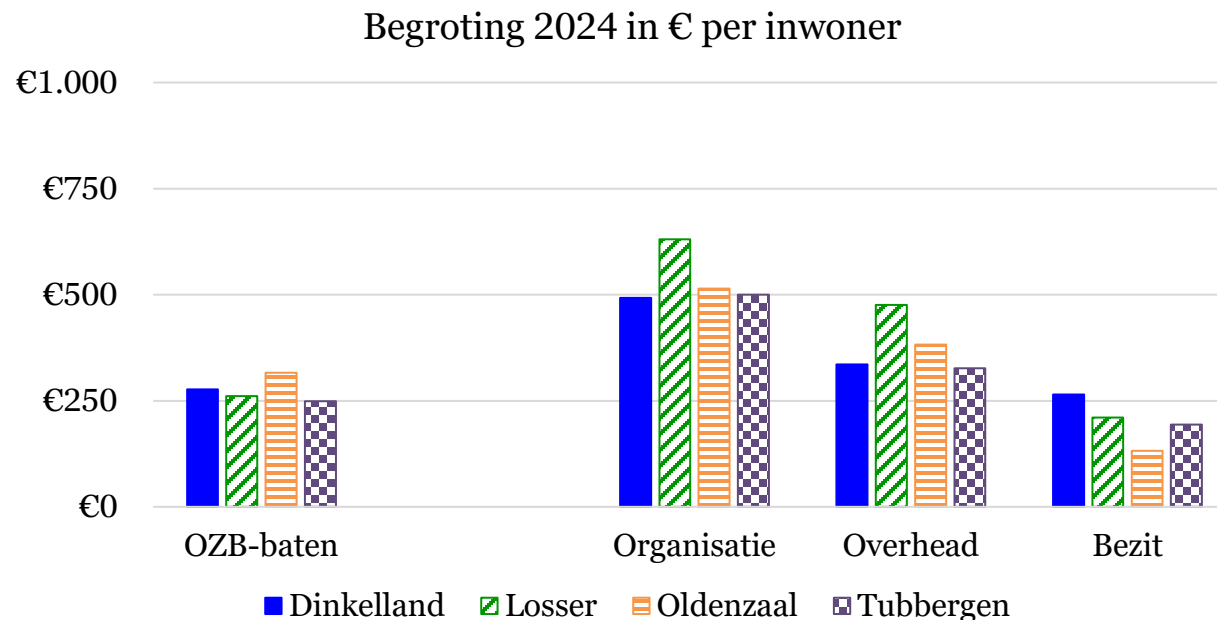
Opvallend zijn:

- Kostendekkende taken. Lage lasten in Tubbergen bij zowel riool als bij afval. In Losser zijn de kosten voor riool hoog.
- Maatschappelijk domein: Losser geeft op alle drie de groepen kosten het minste uit, Oldenzaal € 100 per inwoner meer aan sport en Tubbergen bijna 3 keer zo veel aan onderwijs als Losser.
- Sociaal domein: Hier zit de verklaring in de sociale structuur van de gemeente: bijstand en participatie zorgen voor grote verschillen.

Bedrijfsvoering en vergelijking (4)

- Inleiding
- Algemeen
- Financieel beeld
- Begroting
- Weerstandsvermogen
- Inhoudelijk
- Bedrijfsvoering
- Raadsvoorstel
- Redactie
- Bijlage

- Op basis van de begrotingen 2024 van de vier Noordoost Twente gemeenten (databank www.findo.nl) is een vergelijking gemaakt van de lasten per inwoner op hoofdgroepen activiteiten. Ook de opbrengst van de OZB (woningen en niet woningen) is in beeld gebracht. Opvallende onderwerpen zijn benoemd, voor verklaringen is verdere analyse nodig.
- Toelichting:
 - OZB-baten: zowel baten voor woningen als voor bedrijfstvastgoed (niet woningen)
 - Organisatie: Kosten van overhead, kosten innen belastingen, bestuur.
 - Overhead: volgens de landelijke definitie
 - Bezit: grondexploitatie, reserves en lasten geldverkeer. Allemaal posten die met de balans te maken hebben en zeer onregelmatig zijn.

Opvallend zijn:

- Lage OZB in Tubbergen. Losser wijkt bij de OZB af omdat ruim 70% van de opbrengst uit OZB voor woningen komt. Bij de andere gemeenten is dat tussen 50% en 60%.
- Organisatie/Overheadkosten in Losser zijn hoog. Dat kan te maken hebben met het toevoegen van formatie in de begroting, maar dat vergt een uitgebreidere vergelijking. Op bladzijde 7 is te zien dat het percentage overhead in 2024 ten opzichte van 2023 ruim 2% is gestegen.

Raadsvoorstel (1)

Inleiding

Algemeen

Financieel beeld

Begroting

Weerstandvermogen

Inhoudelijk

Bedrijfsvoering

Raadsvoorstel

Redactie

Bijlage

- De tekst van het besluit in het raadsvoorstel bevat drie onderdelen:
 - Het nadelig saldo over het jaar 2024... onttrekken aan de algemene reserve
 - Het college opdracht te geven de verschillende richtingen nader uit te werken...
 - Kennis te nemen van de tussenbalans....
- De door het college gehanteerde werkwijze voor het raadsvoorstel is gebruikelijk bij gemeenten.
 - Wat ontbreekt is een overzicht hoe de begroting er na wijziging uit komt te zien.
 - Het Rijk doet dat in haar begrotingsvoorstellen wel en ook de circulaire van het gemeentefonds laat het oorspronkelijk bedrag, de wijziging en het nieuwe bedrag zien.
 - Verder valt op dat er geen investeringsvoorstellen zijn. Dat kan. Het helpt om dat in de inleiding te benoemen.
- Wat moet anders:
 - In de Perspectiefnota zitten begrotingswijzigingen voor 2024. Die moet de gemeenteraad **vaststellen**, anders is het onrechtmatig. De tekst suggereert nu alleen toestemming voor de onttrekking aan de reserve.
- Wat kan anders:
 - In de Perspectiefnota is er geen duidelijk onderscheid tussen de tussenbalans en de onderwerpen die voor de begroting 2025 en verder van belang zijn. Dit is een kwestie van presentatie.
 - In beeld brengen van de totale baten en lasten na wijziging van de begroting.
 - De teksten in de Perspectiefnota om 'in te stemmen met een voorstel' (bijvoorbeeld p. 20) aan te scherpen volgens de bevoegdheden die de raad heeft voor begrotingswijzigingen.

Raadsvoorstel (2)

Inleiding

Algemeen

Financieel Beeld

Begroting

Weerstandsvermogen

Inhoudelijk

Bedrijfsvoering

Raadsvoorstel

Redactie

Bijlage

- In plaats van de formulering over het vaststellen van een wijziging zoals nu in het raadsvoorstel is gedaan zou het volgende alternatief duidelijkheid kunnen verschaffen (hier ingevuld op basis van wat beschikbaar is; allen bedragen in € * 1000)):
 - Vaststellen van een **verhoging**/verlaging van de lasten voor reserves met € 1.521 naar € 63.357 volgens de specificatie in....
 - Vaststellen van een **verhoging**/verlaging van de baten voor reserves met € 908 naar € 54.044 volgens de specificatie in....
 - Vaststellen van een **verhoging**/verlaging van de onttrekkingen aan de reserves met € 1.146 naar € 1.146 volgens
 - Vaststellen van een verhoging/verlaging van de stortingen in de reserves met € z naar € EE...
 - Vaststellen van een verhoging/verlaging van bestaande kredieten met € bb naar € OO volgens...
 - Instemmen met het laten uitwerken van kredietvoorstellen voor nieuwe kredieten volgens de specificatie in...
- De tabellen in de bijlagen zijn bedoeld voor de ambtelijke organisatie en kunnen als voorzet dienen om een sluitend overzicht van begrotingswijzigingen te maken.

Woordkeus en presentatie

Inleiding

Algemeen

Financieel beeld

Begroting

Weerstandsvermogen

Inhoudelijk

Bedrijfsvoering

Raadsvoorstel

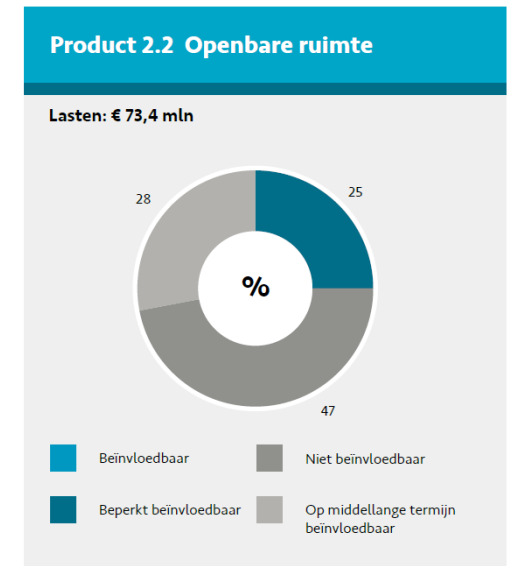
Redactie

Bijlage

Tot slot nog een paar meer redactionele opmerkingen.

- Gebruik van **‘Investerings en kredieten’**. Het woord investeringen wordt in meerdere betekenissen gebruikt. Dat valt het meest op bij pagina 16 waar sprake is van een krediet voor het overbrengen van het archief. Een krediet is een woord dat is gekoppeld aan een toezegging voor een investering in kapitaalgoederen zoals gebouwen. Hier wordt het gebruikt voor iets wat eigenlijk een gewone eenmalige uitgave is.
- Gebruik van **tabellen**. Het komt regelmatig voor dat tabellen over twee pagina's zijn verdeeld (p. 12-13). Op de tweede pagina ontbreekt dan de titel van de verschillende kolommen. Dat bevordert de leesbaarheid van de tekst niet. Vraag het college om zorg te dragen dat tabellen die over meerdere pagina's zijn verdeeld standaard titels van de kolommen hebben.
- Er is een **inhoudsopgave** in de tekst. Tegelijkertijd zijn er heel veel tussenkopjes die niet zijn genummerd. Daardoor is het overzicht van wat bij wat hoort een beetje zoek. Dat geldt door de hele tekst heen.
- Op pagina 21 over het keuzeproces staat de wens om meer zicht te hebben op beïnvloedbare en **niet beïnvloedbare kosten**. Een mooi voorbeeld hoe dat – geprogrammeerd - kan is te vinden in de begroting van Zaanstad. Zie het plaatje.

Beïnvloedbaarheid van de kosten

Begroting Zaanstad 2024, p. 47

Bijlage

Mutaties voorjaarsnota omgewerkt naar
totaalbedragen begroting

Constateringen t.b.v. college en ambtelijke organisatie.

Inleiding

Algemeen

Financieel beeld

Begroting

Weerstandsvermogen

Inhoudelijk

Bedrijfsvoering

Raadsvoorstel

Redactie

Bijlage

- Op basis van de tekst uit de perspectiefnota zijn de verschillende wijzigingen gerangschikt naar baten en lasten.
 - De wijzigingen die in de perspectiefnota zijn genoemd zijn direct te koppelen aan baten en lasten. Bij andere gemeenten wil dat wel anders zijn.
 - Gevolg is dat de nieuwe totaal bedragen voor baten en lasten en het saldo kunnen worden genoemd.
 - Het overzicht zou nog beter kunnen wanneer in de perspectiefnota ook de koppeling met de programma's in de begroting zou zijn gemaakt. Nu zijn alleen de wijzigingen gemeentefonds herkenbaar aan een programma toe te wijzen. Voor andere wijzigingen is meer kennis van de inhoud van de programma's nodig.
- De tabel op de volgende bladzijde geeft de wijzigingen van de begroting en de bijbehorende totaalbedragen 2024 weer.
- In de perspectiefnota staan geen wijzigingen voor investeringen genoemd. Dat is wel opvallend omdat sommige posten (bijvoorbeeld bij onderhoud wegen en bij stroomkosten) eerder wijzen op kapitaallasten dan op grote uitgaven.
 - De op de volgende pagina opgenomen tabel voor aanpassingen bij investeringen is op basis van de onderverdeling van investeringen zoals de gemeente Losser die gebruikt.
 - Daarna volgt een soortgelijke tabel voor de richtinggevende wijzigingen van de begroting vanaf 2025.
 - Voor 2028 ontbreken basisgegevens in de documenten. Dat is logisch omdat 2028 nog niet in de meerjarenraming van de begroting 2024 was opgenomen. Intern zijn die gegevens wel bekend.

Vast te stellen gewijzigde begroting 2024 (1)

- Inleiding
- Algemeen
- Financieel beeld
- Begroting
- Weerstandvermogen
- Inhoudelijk
- Bedrijfsvoering
- Raadsvoorstel
- Redactie
- Bijlage

	2024 Lasten Oorspr.	2024 Perspectief wijzigingen	2024 na Perspectief		2024 Baten Oorspr.	2024 Perspectief wijzigingen	2024 na Perspectief		2024 Saldo Oorspr.	2024 Saldo na Perspectief
Bestuur & Middelen	9.660		9.660		43.444	743	44.187			
Overige programma's	52.176		52.176		9.692		9.692			
Totaal wijzigingen	0	1.521	1.521		0	165	165			
Totaal excl. reserves	61.836	1.521	63.357		53.136	908	54.044		- 8.700	- 9.313
Reserves	0	1.146	1.146		9.846	0	9.846		9.846	8.700
Totaal	61.836	2.667	64.503		62.982	908	63.890		1.146	- 613

- Toelichting:
- Het idee is hier om per programma de wijzigingen uit de voorjaarsnota te laten zien. De verandering Gemeentefonds staat onder het programma Bestuur en Middelen, net zoals dat in de begroting 2024 het geval is.
 - Het document begint met de oorspronkelijk vastgestelde begroting. Eventueel is het nodig om ook eerdere wijzigingen te laten zien. Dat ligt later in het jaar meer voor de hand.
 - Dan volgt de wijziging waarover nu een raadsvoorstel op tafel ligt. Uit de perspectiefnota zijn de wijzigingen van baten en lasten afzonderlijk af te leiden waardoor in de bovenstaande tabel aansluiting met de perspectiefnota (saldo) te vinden is.

Vast te stellen gewijzigde begroting 2024 (2)

- Inleiding
- Algemeen
- Financieel beeld
- Begroting
- Weerstandsvermogen
- Inhoudelijk
- Bedrijfsvoering
- Raadsvoorstel
- Redactie
- Bijlage

- Voorzet voor een overzicht voor vast te stellen wijzigingen in investeringen. De indeling is een bewerking van het voorbeeld van de Voorjaarsnota 2024 van Losser.

Investeringsuitgaven (bruto)	Totale investering	2024	2025	2026	2027	2028
Nieuw						
Aanvullend						
Totaal						

Te verwerken in meerjarenbegroting

- Inleiding
- Algemeen
- Financieel beeld
- Begroting
- Weerstandvermogen
- Inhoudelijk
- Bedrijfsvoering
- Raadsvoorstel
- Redactie
- Bijlage

	2025	2026	2027	2028
Lasten Oorspronkelijk zoals in begroting 2024 opgenomen	54.438	54.810	55.177	Dit cijfer staat niet in de begroting 2024 en moet uit de administratie komen
Storting Reserves zoals in begroting 2024 opgenomen	0	0	0	
Wijziging Perspectiefnota	1.697	1.514	1.504	1.479
Wijziging Perspectiefnota reserves	0	0	0	
Gewijzigd Lasten totaal	56.135	56.324	56.681	
Baten Oorspronkelijk zoals in begroting 2024 opgenomen	54.273	54.340	54.020	Dit cijfer staat niet in de begroting 2024 en moet uit de administratie komen
Onttrekking reserves zoals in begroting 2024 opgenomen	2.359	140	820	
Wijziging Perspectiefnota	- 128	979	1.377	1.404
Wijzigingen Perspectiefnota reserves	0	0	0	
Gewijzigd Baten totaal	56.504	55.459	56.217	
Saldo na Perspectiefnota	369	- 865	- 464	- 810

Ook hier blijkt dat er op saldoniveau aansluiting te vinden is met de saldi in de perspectiefnota

